

Yetvart Danzikyan: Anadolu'nun son Ermeni aydını...

Posted on 19/01/2015

19 Ocak'lar maalesef 8 yıldır davanın detaylarına odaklandığımız; devletin tetiğin arkasındaki kamu görevlilerini korumayı nasıl fütursuzca becerdiğine öfkelendiğimiz ya da en iyi ihtimalle bu davanın iktidar içi vuruşmalara nasıl alet edildiğini görüp umutsuzluğa kapıldığımız yıldönümleri oluyor. Bu tabloya dikkatle bakmak, olup bitenleri gözden kaçırmamak gerekir elbette. Zira cinayet öncesi, sırası ve sonrasına baktığımızda devletin tüm kanatlarıyla nasıl da bu işe boğazına kadar battığı bize çok şey anlatır. Öncelikle devlette oluşan o karanlık refleksi anlatır. İttihat Terakki zihniyetinin biçimlendirdiği, ruhunu verdiği Cumhuriyet bürokrasisi, bir refleksten oluşur çünkü. Şudur: Bu devlet esasen Ermenilere, sonra da Kürtlere karşı kurulmuştur. Bu durum onu girmek istediği muasır medeniyetler diyarında benzersiz yapar. Kendi halklarına karşı kurulmuş bir devlet bulmak kolay değildir çünkü. Ya da şöyle söyleyelim: Vardır, elbette hiçbir devlet günahsız değildir ama bu devletler bir aşamadan sonra yaptıkları ile yüzleşmek gereği duymuştur. Kabahatleri için -kimileri- en azından diz çöküp özür dilemiştir.

Tapudan nüfusa kadar...

Oysa bizim devletimiz böyle değildir. Kendisi ile yüzleşmediği gibi bütün bir devlet yapısını Ermenileri, Kürtleri, Rumları, Süryanileri izlemek, fişlemek, etkisiz hale getirmek üzerine kurgulamıştır. Dolayısıyla herhangi bir devlet memuru böyle konularda ne yapacağını bilir. Sanki genlerine yazılmıştır bu. Tapu dairesinden tutun da nüfus memurluğuna kadar tüm bürokrasi, Hristiyanları kodlamak, izlemek üzerine kurulmuştur. (Mesela Ermenilerin soy kodu 2'dir) Bu paranoyanın ve Türkiye'yi Türk-Müslüman bir ülke haline getirme projesinin

bir devamı olarak bir de kendini şöyle kurgulamıştır: Bu tabloya itiraz eden aydınları, gazetecileri izlemek, yıldırım, birileri bunları ortadan kaldırmaya niyetlendiyse sırtını okşamak. Kürdistan coğrafyası, bilhassa 90'larda bu cehennemi yakından tanımış, bilmiştir. Musa Anter'in, Apê Musa'nın nasıl öldürüldüğü hatırlardadır. 2000'lerde ise devletin hedefinde Hrant Dink vardı. Çünkü bu devletin nasıl kurulduğunu anlatıyordu. Bunu anlatmak, bu devletin kirli sırlarını anlatmaktır. Sevmez devletler böyle şeyleri.

Tam da burada, mesela Hrant Dink'i o malum yazısından daha önce hedef haline getiren Sabiha Gökçen haberini hatırlamalıyız. Gökçen'in Ermeni bir yetim olduğunu ortaya koymuştu Hrant. Bunu yaparak cumhuriyetin o sahte anlatısını yıkmıştı. İlk savaş pilotumuz, Atatürk'ün manevi kızı, Dersim'i bombalayan Sabiha Gökçen'in aslında Ermeni olması ne demektir? Şu demektir: Bu devletin çok karanlık sırları vardı. Ve o sırların üzeri örtülmekle kalmamış, bir de tam tersine çevrilerek bir resmi görüş, bir resmi anlatı oluşturulmuştu. Bu anlatıya kimse dokunamazdı. Dokunan yanmalıydı. Hatırlanacaktır: Genelkurmay bu haber üzerine infiale kapılmış, bunu toplumsal barışı bozucu bir hareket olarak ilan etmişti. Hrant'ın hedef haline gelmesi işte böyle başladı. Devlet bu haberin doğru çıkmasının aslında ne manaya geldiğini çok iyi biliyordu. Böylece Hrant Dink, artık devletin listesine girdi. Bundan sonra devlet için zararlıydı. Susturulmalıydı. Tercihen kendi isteğiyle. Bu niyetle Valiliğe çağrıldı. MİT tarafından uyarıldı. Ancak Hrant, doğru bildiğini anlatmaya devam etti. Çünkü bu toprakların hakikati, insana susma şansı vermiyor. Sonrasını biliyorsunuz. O malum yazı yüzünden açılan dava, tam da bilirkişi raporu doğrultusunda suçsuz bulunacakken araya birilerinin girmesi ile suçlu bulunması ve bir yandan da o esnada başka bir yerde, devletin başka bir kanadının tetikçileri örgütlemesi. O tetikçileri muhbir haline getirenlerin paylaşımları gereken bilgileri kah paylaşmaması, paylaştıysa bile tetikçileri izlememesi. Saat şöyle işliyordu: Birileri vuracaksa vursundu. Bu, devletin canını sıkacak bir durum değildi. Dolayısıyla devlet, tüm kanatlarıyla başını öte yana çevirdi. Nihayetinde vurulacak olan bir Ermeni aydınıydı.

Varlığı sürülmeye karşıydı

Fakat şu da var ki, Hrant sadece bir Ermeni aydını değildi. Bana sorarsanız Anadolu'nun son Ermeni aydınıydı. Çünkü, herhalde siz de biliyorsunuz, Anadolu'da artık Ermeni yok. Kalmadı. Yüzyıl başındaki o cinnete kapılan bir zihniyet, Anadolu'nun her yanında, devletin de yol açmasıyla Ermenilerden, Hristiyanlardan kurtuldu. (Bunu derken kurtarıcıları, koruyucuları da unutmayalım elbette.) Artık sokakta birine "Ermeniyim" dediğimizde bize sorulan ilk soru, nereden geldiğimizdir. Ermenistan'dan mı? Avrupa'dan mı? Amerika'dan? 100 yıl sonunda geldiğimiz nokta burasıdır. Ermeniler bu topraklardan fiziki olarak sürülmekle kalmamış, bir de zihinlerden sürülmüştür.

Hrant, bizzat varlığıyla, işte bu zihinlerden de sürülmenin karşısında duruyordu. Hiçbir şey yapmasa, konuşmasa, gazetede otursa bile bunun canlı kanıtıydı. Ailesini kaybetmişlerin, anasını, babasını, kardeşlerini, dedesini, yayasını arayanların ilk gittiği insan Hrant'tı. Bilirdi Hrant. O, Anadolu'dan kovulmuş, yersiz yurtsuz şu koca dünyada kaybolmuş insanlarla nasıl iletişim kurulacağını bilirdi. Tek bir sözüyle, dokunuşuyla onların oğlu, kardeşi gibi olur, dertlerine derman olabilmek için çırpınırdı. Ama nereyi arayacağını da bilirdi. Kime başvuracağını. Hangi bilgiyi, nereden soracağını. Kimin, nereli olduğunu. Sivaslı birini arıyorsa hangi izi takip edeceğini. Hrant bir anlamda soykırımın arkeolojisini de yapıyordu. İnsani arkeolojisini... Yıkıntılar arasında hem kilise, okul kalıntılarını hem de göçük altında kalmış Ermeni dedeleri, yayaları arıyordu. Meşhur "Su çatlağını buldu" hikayesi tam da bunu anlatmaz mı?

1915'in tamamlanışı...

İşte böyle birini vurdu bu ülke. Anadolu'nun son Ermeni aydını. Anadolu'da doğmuş insanlarımız artık hızla azalıyor. Muhtemelen birkaç kuşak sonra artık Anadolu'da doğmuş, hiç olmazsa birkaç yılını orada geçirmiş kimse kalmayacak bu topraklarda. Yani soykırım,

gerçek amacına artık ulaşmış olacak. Sonuç alınmış, Ermeni meselesi hallolmuş olacak. İşte Hrant'ı 1915'in, soykırımın son kurbanı yapan bir yandan da budur. Hedef haline getirilmesi, öldürülmesi, katillerin korunması, nasıl ki devletin sürekliliği açısından Hrant Dink'i 1915'in son kurbanı yapıyorsa, Hrant'ın yokluğu da, yokluğunun denk düştüğü o toplumsal yıkıntı, çoraklık, insansızlık da onu 1915'in bir tür tamamlanışı, nihayete erişi yapıyor.

Bizden neyi aldıklarını bir türlü anlayamayacaklar.

Kaynak: [Yeni Özgür Politika](#)